

Izveštaj o realizaciji aktivnosti

Strategija za razvoj i podršku darovitim učenicima (2015-2019)

Uvodni rezime

Vlada Crne Gore je 2014. godine usvojila Strategiju za razvoj i podršku darovitim učenicima (2015-2019) koja je predstavljala sistemski odgovor na pitanje unapređenja položaja darovitih učenika imajući u vidu njihov značaj za napredak jednog društva.

Strateški cilj Strategije je bio stvaranje sistemskih uslova za kvalitetno osnovno i srednje obrazovanje i vaspitanje darovitih učenika.

Tokom realizacije Strategije pored Ministarstva prosvjete brojne aktivnosti su realizovane od strane Ministarstva sporta i mladih i Ministarstva kulture koje su bile usmjerene ka darovitim učenicima u različitim oblastima.

Strategijom je definisano sedam specifičnih ciljeva i to: Unaprijediti sistem identifikacije darovitih učenika u skladu sa standardima u ovoj oblasti, Omogućiti obogaćivanje kurikulima kao jedan od modula podsticanja darovitosti u školi, Unaprijediti profesionalne kompetencije nastavnika i stručnih saradnika za rad sa darovitim učenicima, Podržati projekte koji podstiču darovitost i unaprijediti sistem takmičenja, Poboljšati materijalno-tehničke uslove za rad sa darovitim učenicima i unaprijediti kvalitet udžbenika, Uspostaviti mehanizme obezbjeđenja kvaliteta, permanentnog praćenja i evaluacije rada sa darovitim učenicima i Unaprijediti zakonski okvir. U okviru specifičnih ciljeva su definisani zadaci i aktivnosti za date oblasti i koje su implementirane kroz donošenje godišnjih akcionih planova.

Kroz poslednji akcioni plan za 2019. godinu napravljen je napor da se formulišu aktivnosti koje bi adresirale ključne oblasti Strategije na način da u najvećoj mjeri zadovolje kriterijume pravnog okvira za strateška planiranja.

Tokom realizacije Strategije pored Ministarstva prosvjete, brojne aktivnosti su realizovane od strane Ministarstva sporta i mladih i Ministarstva kulture, koje su bile usmjerene ka darovitim učenicima u različitim oblastima. Sve 32 aktivnosti su sprovedene, a posebno dinamičan period u implementaciji postavljenih aktivnosti nastupio je u poslednjoj godini sprovođenja Strategije.

Sa aspekta indikatora uspjeha treba napomenuti da predmetna Strategija nije rađena u skladu sa važećom metodologijom za izradu strateških dokumenata Vlade Crne Gore, te da ona ne sadrži adekvatne i kvalitetne indikatore učinka uz operativne ciljeve, koji su mjerljivi i koji bi u potpunosti omogućili mjerenje ostvarenog uspjeha u implemetaciji Strategije.

Pregled postignutog uspjeha u implementaciji Strategije po tematskim oblastima je sledeći:

U okviru prvog cilja Unaprijediti sistem identifikacije darovitih učenika u skladu sa standardima fromirano je nacionalno koordinaciono tijelo koje je pratilo realizaciju postavljenih aktivnosti.

Na nivou škola formiranu su timovi za izradu instrumenata za identifikaciju darovitih koje će se kasnije koristiti na nivou Crne Gore. Zatim su formirani timovi na nivou škola za praćenje darovitih učenika i na osnovu ponuđene metodologije izvršena procjena.

U kontekstu adekvatnog praćenja njihovog napredka tokom školovanja veliki izazov je bio nepostojanje aplikacije u okviru MEIS-a za praćenje darovitih učenika, a gdje su, već napravljeni značajni pomaci. U tehničkom dijelu, u toku je unapređivanje sistema podataka koji će u narednom periodu biti u funkciji praćenja talentovanih učenika.

Izazov u prethodnom periodu je bio da se nastavni kadar upozna sa standardima za ovu oblast, koji su se u međuvremenu unaprijedili, kao i da bude obučen za njihovu primjenu. Sa druge strane postoji opredeljenje da se razvije sistem podrške i praćenja u skladu sa dobrom međunarodnom praksom.

Drugi specifični cilj Omogućiti obogaćivanje kurikuluma kao jedan od modela podsticanja darovitosti učenika u školi doprinio je da su u okviru svakog predmetnog programa date smjernice za rad s nadarenim učenicima koji se odnosi na proširivanje ili produbljivanje sadržaja u odnosu na sposobnosti, interesovanja učenika i ishode učenja. Pripremljeni su planovi redovne nastave, napisane pripreme za čas i izrađeni planovi rada dodatne nastave i sekcija slobodnih aktivnosti.

Međutim, kako je rad sa darovitim učenicima oblast koja nije statična u narednom periodu je neophodo i dalje unapređivati godišnje planove rada, kao i pripreme za čas. U tom dijelu postojanje baze ovih dokumenata bi u značajnoj mjeri doprinijelo razmjeni iskustava dobre prakse.

Treći specifični cilj Unaprijediti kompetencije uprava škole, nastavnika i stručnih saradnika za rad sa darovitim učenicima kroz kontinuirani profesionalni razvoj je realizovan kroz unapređenje kompetencije uprave škole, nastavnika i stručnih saradnika za rad sa darovitim učenicima kroz kontinuirani profesionalni razvoj. Nacionalni savjet za obrazovanje je usvojio Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika za period 2019 – 2021. godina u okviru koga se sada nalaze 22 programa za rad sa talentovanim učenicima. Takođe su organizovana savjetovanja za uprave škola o kreiranju školske politike obrazovanja darovitih učenika i obučeno 130 nastavnika tokom pet seminara.

Iako je u prethodnom periodu napravljen značajan pomak u unapređenju kompetencija uprava škole, nastavnika i stručnih saradnika za rad sa darovitim učenicima, ipak kao izazov prepoznato je neposotjanje sistema monitoringa i praćenja rada nastavnika sa talentovanim učenicima. Stoga, u narednom periodu neophodo je ovom pitanju posvetiti posebnu pažnju. Takođe, osjetan je nedostatak institucije koja bi osim rada sa talentovanim učenicima imala u svom mandatu i zadatak da na sistematičan način unapređuje kompetencije nastavnika u radu sa talentovanim.

Četvrti specifični cilj je glasio Unaprijediti sistem takmičenja i podržati projekte koji podstiču darovitosti. U prethodnom periodu sistem takmičenja učenika osnovnih i srednjih škola

unaprijeđen je u nastavnim predmetima stranih jezika (engleski, ruski, francuski, italijanski i njemački) uvođenjem usmenog dijela u takmičarski dio, čime se znatno dobilo na kvalitetu koncepta takmičenja, čime talentovani učenici dobijaju više prostora da iskažu svoje vještine. Praktična provjera uvedena je i na takmičenju iz Programiranja. Ministarstvo sporta i mladih i Ministarstvo prosvjete Crne Gore potpisali su Sporazum o saradnji u oblasti školskog sporta, pa je u školskoj 2017/2018. godini uveden Kup sistem takmičenja za dječake i djevojčice za šesti i sedmi razred osnovne škole u odbojci i košarci. U školskoj 2018/2019. godini pored Kup sistem takmičenje za dječake i djevojčice šestog i sedmog razreda osnovne škole u odbojci i košarci, uvedeno je Liga takmičenje za dječake osmog i devetog razred osnovne škole u rukometu i Liga takmičenje za dječake i djevojčice uzrasta od drugog do petog razreda osnovne škole u malom fudbalu. Od 2017. godine unaprijeđen je sistem takmičenja u oblasti muzike. U cilju još veće motivacije učenika osnovan je Fond za talente. Kako bi se istako značaj najboljih u sistemu formiran je Fond za talente iz koje je prethodne godine nagrađeno 547 učenika i nastavnika i utrošeno 500,000€. Izbor za nagrade iz Fonda za talente za školsku 2018/2019. godinu je u toku.

U dijelu koji se odnosi na takmičenja prepoznata je potreba daljeg rada na unapređivanju sistema, kao i povećanju njihovog broja. Pored ovoga značajna pažnja treba da bude posvećena unapređenju pripreme učenika za međunarodna takmičenja u znanjima i vještinama zbog njihovog značaja za cjelokupni obrazovni sistem i društvo.

U okviru petog specifičnog cilja Poboljšati materijalno-tehničke uslove za rad sa darovitim učenicima i unaprijediti kvalitet udžbenika, realizovan je kroz obogaćivanje školskih biblioteka stručnom literaturom. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva je, prilikom prilagođavanja postojećih udžbeničkih kompleta, ili tokom izrade novih, gdje god je to bilo moguće, uvodio sadržaje za nadarene učenike bojom istaknutih zadataka u prirodno-matematičkoj grupi predmeta ili bojom istaknutih naloga u društveno-jezičkoj grupi predmeta. Urađena je dodatna literatura za učenike i nastavnike. Urađena je digitalna interaktivna aplikacija za učenike trećeg razreda iz matematike. Takođe je u funkciji digitalna aplikacija za sistematiku biljaka kao dopuna redovnih udžbeničkih materijala.

Nedovoljan izbor literature kako za nastavnike, tako i za učenike je izazov koji je prepoznat u prethodnom periodu. Stoga ovom pitanju neophodno je posvetiti dodatnu pažnju i sagledati mogućnosti obezbjeđivanja literature inostranih izdavača sa ciljem modernizacija dostupnih sadržaja u školskim bibliotekama.

Šesti specifični cilj je bio Uspostaviti mehanizme obezbjeđenja kvaliteta, permanentnog praćenja i evaluacije rada sa darovitim učenicima. U cilju praćenja i evaluacije rada sa darovitim učenicima organizovani su timovi za praćenje podrške na nivou škola. Ujedno i timovi za samoevaluaciju vrše kontrolu koja se odnosi na podršku talenovanim učenicima kroz definisane indikatore koji se odnose na redovnu nastavu, dodatnu nastavu i sekcije slobodnih aktivnosti. Cilj ovih aktivnosti je da proces prepoznavanja i rada sa talenovanim učenicima bude na školi. Evaluacija kvaliteta podrške darovitim učenicima kontinuirano se sprovodi po metodologiji koja se odnosi na utvrđivanje kvaliteta realizacije dodatne nastave.

U toku implementacije gore navedenog uočena je potreba unapređenja indikatora interne i eksterne evaluacije čemu se u narednom periodu mora posvetiti dodatna pažnja. Takođe nedostaje razmjena primjera iz prakse i saradnja između škola u ovoj oblasti, a koja bi mogla da doprinese značajnom napretku rada sa talentovanim učenicima kroz realizaciju novih ideja i razmjenu dobrih primjera.

Poslednji cilj Strategije se odnosi na zakonodavni okviru i glasi Unaprijediti pravno-normativni okvir. Poslednjim izmjenama i dopunama zakona iz oblasti obrazovanja iz 2017. godine izmijenjeni su propisi u dijelu koji se odnosi na darovite učenike, na način što je formiran Fond za talente sa ciljem da se podstakne unapređenje položaja najboljih kako učenika, tako i nastavnika. Izrađen je pravilnik o državnim takmičenjima, dok je Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju dopunjen sa noramama koje se odnose na umjetničko obrazovanje.

Specifični cilj 1

Unaprijediti sistem identifikacije darovitih učenika u skladu sa standardima u ovoj oblasti

Zadaci	Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Indikatori i izvor provjere
Obezbijediti da sistem identifikacije darovitih učenika bude sveobuhvatan, pravedan i pouzdan	Formirati nacionalno koordinaciono tijelo za praćenje i podršku rada sa darovitim učenicima	MP	I kvartal 2017.	Realizovano. Koordinaciono tijelo za praćenje i podršku rada s darovitim učenicima formirano je 4. maja 2017. godine, Rješenje broj 023-214/2017-30.
	Razviti i/ili standardizovati instrumentarij na nivou sistema za identifikaciju potencijalno darovitih učenika	IC, ZZŠ, CSO	IV kvartal 2017.	Realizovano. Održani su sastanci s koordinatorima školskih timova za darovite (19, 20. i 24. oktobra 2017). Sastanku su prisustvovali koordinatori iz 116 osnovnih škola. Započet je rad na standardizaciji skala PROFNAD, upitnika za nastavnike, PRONAD-U upitnika za učenike i PRONAD-R upitnika za roditelje. Aktivnost se realizuje u četvrtim razredima sa svim učenicima i nastavnicima, dok upitnik namijenjen roditeljima koordinatori sami procjenjuju da li će primijeniti. Glavni cilj ove aktivnosti jeste procjena valjanosti primijenjenih instrumenata, kao i identifikacija darovitih učenika i njihovo dalje praćenje. Na osnovu dostavljenih izvještaja iz škola, jasno je da će se navedene skale morati značajno revidirati, što će biti zadatak u narednom periodu. Tokom 2019. godine tri fokus-grupe s nastavnicima i stručnim saradnicima, rade na identifikaciji područja darovitosti i određivanju uzrasta od kojeg će se primjenjivati instrumenti za identifikaciju darovitih učenika. Formirani su timovi za izradu instrumenata za identifikaciju darovitih.

	Formirati timove na nivou škola za podršku i praćenje rada sa darovitim učenicima	Direktori škola	IV kvartal 2017.	Realizovano. Formiran tim za podršku i praćenje rada s darovitim učenicima i imenovan koordinator. Timovi osnovnih škola putem polugodišnjih izvještaja informišu Zavod za školstvo o planiranim i realizovanim aktivnostima o radu s talentovanim učenicima u 2018. i 2019. godini.
Unaprijediti sistem evidentiranja darovitih učenika	Formirati bazu darovitih učenika po školama	Škole, NKT	Kontinuirano	Realizovano. Škole su na osnovu ponuđene metodologije izvršile procjenu darovitih učenika. Škole su tokom oktobra vršile procjenu talentovanih učenika na osnovu čega planiraju dodatnu nastavu i aktivnosti, u zavisnosti od učeničkih interesovanja 2018. i 2019. godine.

Specifični cilj 2

Omogućiti obogaćivanje kurikuluma kao jedan od modela podsticanja darovitosti učenika u školi

Zadaci	Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Indikatori i izvor provjere
Unaprijediti predmetne programe smjernicama za rad sa darovitim učenicima	Izraditi smjernice u okviru predmetnih programa za rad sa darovitim učenicima	ZZŠ, CSO, IC	II kvartal 2017.	Realizovano. U okviru svakog predmetnog programa date su smjernice za rad s nadarenim učenicima koji se odnosi na proširivanje ili produbljivanje sadržaja u odnosu na sposobnosti, interesovanja učenika i ishode učenja.
Obogatiti planove rada redovne nastave i neposredne	Raditi neposredne pripreme za čas u kojima će biti uvršteni sadržaji, metode učenja/nastave i aktivnosti primjerene darovitim učenicima	Nastavnici u školama u saradnji sa timom	Kontinuirano	Realizovano. Napisane pripreme.

pripreme za čas u skladu sa smjericama iz predmetnih programa		za podršku i praćenje rada sa darovitim učenicima		
	U okviru operativnih planova rada, dodati sadržaje i metode učenja/nastave koji su primjereni darovitim učenicima	Stručni aktivni u školama u saradnji sa timom za podršku i praćenje rada sa darovitim učenicima	III kvartal 2018.	Realizovano. Napisani planovi. Osnovne škole imaju planove za rad s darovitim učenicima u okviru redovne i dodatne nastave za 2019. godinu.
Obogatiti planove rada dodatne nastave i vannastavnih aktivnosti u skladu sa smjericama iz predmetnih programa	Izraditi planove rada dodatne nastave u kojima će biti uvršteni sadržaji, metode učenja/nastave i aktivnosti primjerene darovitim učenicima	Stručni aktivni u saradnji sa timom za podršku i praćenje rada sa darovitim učenicima	III kvartal 2018.	Realizovano. Napisani planovi.
	Izraditi planove rada sekcija slobodnih aktivnosti uvažavajući interesovanja darovitih učenika	Stručni aktivni u saradnji sa timom za podršku i praćenje rada sa darovitim učenicima	III kvartal 2018.	Realizovano. Napisani planovi.

Specifični cilj 3

Unaprijediti profesionalne kompetencije nastavnika i stručnih saradnika za rad sa darovitim učenicima

Zadaci	Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Indikatori i izvor provjere
Unaprijediti kompetencije uprave škole, nastavnika i stručnih saradnika za rad sa darovitim učenicima kroz kontinuirani profesionalni razvoj	Povećati broj akreditovanih programa obuka nastavnika za rad sa darovitim učenicima u različitim oblastima	ZZŠ, CSO	Kontinuirano	Realizovano. Povećan je broj akreditovanih programa za obuku nastavnika za rad s darovitim učenicima u različitim oblastima. Nacionalni savjet za obrazovanje usvojio je Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika . U Katalogu akreditovanih programa 2019–2021. nalaze se 22 programa namijenjena radu s talentovanim učenicima.
	Organizovati savjetovanje za uprave škola o kreiranju školske politike obrazovanja darovitih učenika	ZZŠ, CSO,	II i III kvartal 2017.	Realizovano. Organizovana su savjetovanja za uprave škola o kreiranju školske politike obrazovanja darovitih učenika i urađene prezentacije i scenarija za sprovođenje savjetovanja.
	Organizovati obuke za nastavnike i stručne saradnike osnovnih i srednjih škola za identifikaciju darovitih učenika	ZZŠ, CSO	I i II kvartal 2018.	Realizovano. Obučeni nastavnici (predstavnici aktiva) i stručni saradnici. Održano je pet seminara za nastavnike tokom školske 2018/2019. Godine, kojima je obuhvaćeno 130 nastavnika.

*Specifični cilj 4***Unaprijediti sistem takmičenja i podržati projekte koji podstiču darovitosti**

Zadaci	Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Indikatori i izvor provjere
Unaprijediti kvalitet takmičenja primjenom više oblika provjere znanja i vještina	Pored obaveznih testova znanja na takmičenju, uvesti praktične provjere u laboratoriji, usmene provjere itd.	IC, CSO i fakulteti i NVO (kao partneri),	Kontinuirano	Realizovano. Sistem takmičenja učenika osnovnih i srednjih škola unaprijeđen je u nastavim predmetima stranih jezika (engleski, ruski, francuski, italijanski i njemački) uvođenjem usmenog dijela u takmičarski dio, čime se znatno dobilo na kvalitetu. Praktična provjera uvedena je i na takmičenju iz Programiranja. Takođe je ostvarena komunikacija s državnim Univerzitetom i nekim relevantnim institucijama u okruženju, poput Zavoda za vrednovanje kvaliteta, iz Beograda i Naučnog centra Petnica radi dodatnih obuka za naše učenike, a u cilju približavanja zahtjevima međunarodnih takmičenja.
	Analizirati i unaprijediti sistem takmičenja iz oblasti školskog sporta	MS, škole	II i III kvartal 2017.	Realizovano. Urađena analiza i unaprijeđen sistem takmičenja. Ministarstvo sporta i mladih i Ministarstvo prosvjete Crne Gore potpisali su Sporazum o saradnji u oblasti školskog sporta. U školskoj 2017/2018. godini uveden Kup sistem takmičenja za dječake i djevojčice za šesti i sedmi razred osnovne škole u odbojci i košarci. U školskoj 2018/2019. godini pored Kup sistem takmičenje za dječake i djevojčice šestog i sedmog razreda osnovne škole u odbojci i košarci, uvedeno je Liga takmičenje za dječake osmog i devetog razred osnovne škole u rukometu i Liga takmičenje za dječake i djevojčice uzrasta od drugog do petog razreda osnovne škole u malom fudbalu. Podržano je stručno usavršavanje nastavnika fizičkog vaspitanja.
	Analizirati i unaprijediti sistem takmičenja darovitih učenika u umjetničkom području	Umjetničke škole, MK	II i III kvartal 2017.	Realizovano. 2017. godine urađena analiza i unaprijeđen je sistem takmičenja. Održan je 44 Muzički festival mladih Crne Gore. Tokom 2018. godine unaprijeđen je sistem takmičenja novim propozicijama. Održan je 45 Muzički festival mladih Crne Gore.

				U 2019. godini podržan je 46 Muzički festival mladih Crne Gore, Solfest, takmičenje učenika muzičkih škola i Državna smotra recitatora.
	Organizovati pripreme i učešće takmičara na međunarodnim takmičenjima u znanju i vještinama	IC, CSO, škole, fakulteti i NVO (kao partneri)	Kontinuirano	Realizovano. Međunarodne olimpijade za koje Ispitni centar priprema i šalje pobjednike Državnog takmičenja: Međunarodna matematička olimpijada (International Mathematical Olympiad – IMO), Balkanska matematička olimpijada (Balkan Mathematical Olympiad – BMO), Juniorska balkanska matematička olimpijada (Junior Mathematical Olympiad – JMO), Međunarodna informatička olimpijada (International Olympiad in Informatics – IOI), Balkanska informatička olimpijada (Balkan Olympiad in Informatics – BOI), Međunarodna olimpijada iz biologije (International Biology Olympiad – IBO), Međunarodna olimpijada iz hemije (International Chemistry Olympiad – IChO), Međunarodna olimpijada iz geografije (International Geography Olympiad – IGeO) – školske 2017./2018. godine ekipa nije učestvovala zbog nedostatka finansijskih sredstava, Međunarodna olimpijada iz fizike (International Physics olympiads – IPhO), Mediteransko omladinsko matematičko takmičenje (MYMC). Podržano je učešće sedam učenika muzičkih škola na međunarodnim takmičenjima: Clavier contemporain u Parizu; Kocian u Češkoj, Akordeon Art u Sarajevu, Pianale u Berlinu, Whitgift u Londonu. U 2019. godini podržano je učešće pet učenika muzičkih škola na međunarodnim takmičenjima, kao i umjetničke škole Baletska škola „Princeza Ksenija“ i muzičke škole za učešće na raznim festivalima i takmičenjima.
Motivisati darovite učenike da proširuju svoja znanja, vještine i interesovanja kroz vanškolske aktivnosti	Podržati organizovanje naučnih, sportskih i umjetničkih kampova, sajmovi i manifestacija, kao i posjete stručnim i kulturnim institucijama i slične aktivnosti	MP, IC, CSO, MN, MS, umjetničke škole, lokalna zajednica, NVO (kao partneri), MK	Kontinuirano	Realizovano. Podržano je učešće četiri učenika muzičkih škola na ljetnjim majstorskim radionicama: Berkli džez radionica u Umbriji, Ljetnja škola glazbe u Splitu i Peter de Grote u Holandiji. Podržan Ljetnji kamp za kamernu muziku na Ivanovim koritima (u 2017. i 2018. godini). Ministarstvo nauke je kroz Program promocije nauke u 2017. g. finansiralo 7 projekata podrške radu s darovitim učenicima, u iznosu

				od 10.980 eura; u 2018. godini finansiralo je 9 projekata podrške radu s darovitim učenicima, u iznosu od 13.800 eura. Oslanjajući se na rezultate ankete da je glavni motiv za uključivanje što većeg broja djece u sportske aktivnosti organizacija školskih sportskih takmičenja, Ministarstvo sporta i mladih organizovalo školska sportska takmičenja za djecu u osnovnim školama. U školskoj 2017/2018. godini, uvodi se Kup sistem takmičenja za dječake i djevojčice šestog i sedmog razreda osnovne škole u odbojci i košarci. U školskom takmičenju učestvovalo 67 osnovnih škola, čime je obuhvaćeno do 2000 djece. U školskoj 2018/2019. godini u sistemu takmičenja učestvovalo je 70 osnovnih škola, a pored Kup sistem takmičenje za dječake i djevojčice uzrasta šestog i sedmog razreda osnovne škole u odbojci i košarci, uveden Liga sistem za dječake osmog i devetog razreda u rukometu i Liga takmičenje za dječake i djevojčice uzrasta od drugog do petog razreda osnovne škole u malom fudbalu. U školskim sportskim takmičenjima u školskoj 2018/2019. godini odigrano preko 300 utakmica, a time je obuhvaćeno oko 2500 djece.
	Analizirati i unaprijediti sistem stipendiranja darovitih učenika	MP	IV kvartal 2017.	Realizovano. Donešen Pravilnik o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava za unapređenje kvaliteta nastave i talente.
	Stimulisati darovite da se prijavljuju za učešće na takmičenjima	Nastavnici u školama, MP, IC, CSO, MS, NVO (kao partneri), lokalna zajednica	Kontinuirano	Realizovano. Osnovan Fond za talente. Nagrade iz Fonda najboljim učenicima i nastavnicima podijeljene za 2018. godinu i u toku je konkurs za 2019. godinu.

Specifični cilj 5

Poboljšati materijalno-tehničke uslove za rad sa darovitim učenicima i unaprijediti kvalitet udžbenika

Zadaci	Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Indikatori i izvor provjere
Omogućiti realizaciju nastave u specijalizovanim učionicama, kao i korišćenje stručne literature iz različitih oblasti	Izraditi plan efikasnog korišćenja specijalizovanih učionica, nastavnih sredstava i materijala za jedan ili grupu srodnih predmeta	Uprava škole u saradnji sa timom za podršku i praćenje rada sa darovitim učenicima	Kontinuirano	Realizovano. Ministarstvo sporta i mladih je 21. juna 2017. godine zaključilo Ugovor o donaciji sa Ambasadom Narodne Republike Kine od 112.700 eura. Sva sredstva biće usmjerena na unaprijeđenje školske sportske infrastrukture.
	Školske biblioteke dopuniti stručnom i pedagoškom literaturom	Škole	Kontinuirano	Realizovano. Biblioteke su obogaćene stručnom literaturom.
Razviti udžbeničke komplete i izraditi dodatnu literaturu za rad sa darovitim učenicima	Unaprijediti postojeće udžbeničke komplete u skladu sa smjernicama iz predmetnih programa	ZUNS	Kontinuirano	Realizovano. Nakon što su od Nacionalnog savjeta za obrazovanje usvojeni novi predmetni programi, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, prilikom prilagođavanja postojećih udžbeničkih kompleta, ili tokom izrade novih, gdje je god to bilo moguće, uvodio je sadržaje za nadarene učenike bojom istaknutih zadataka u prirodno-matematičkoj grupi predmeta ili bojom istaknutih naloga u društveno-jezičkoj grupi predmeta.
	Izraditi dodatnu literaturu za učenike i nastavnike	ZUNS	Kontinuirano	Realizovano. Urađena literatura.

Specifični cilj 6

Uspostaviti mehanizme obezbjeđenja kvaliteta, permanentnog praćenja i evaluacije rada sa darovitim učenicima

Zadaci	Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Indikatori i izvor provjere
Obezbijediti mehanizme za praćenje i evaluaciju rada sa darovitim učenicima	Organizovati praćenje procesa identifikacije i rada sa darovitim učenicima na nivou škole	Tim za praćenje podrške koja se pruža darovitim učenicima, PP služba	Kontinuirano	Realizovano. Organizovani timovi za praćenje podrške po školama.
	Realizovati proces samoevaluacije u segmentu podrške darovitim učenicima (praćenje realizacije redovne nastave, dodatne nastave i sekcija slobodnih aktivnosti...)	Tim za samoevaluaciju na nivou škole	Kontinuirano	Realizovano. Timovi za samoevaluaciju pripremaju izvještaje. U okviru samoevaluacije postoje indikatori koji prate podršku darovitim učenicima (realizacija redovne nastave, dodatne nastave i sekcija slobodnih aktivnosti...).
	Pratiti proces pružanja podrške i rada sa darovitim učenicima na nivou obrazovnog sistema	MP, Nacionalno koordinaciono tijelo	Kontinuirano	Realizovano. U 2017. godini na Cetinju je održan koncert 15 učenika, dobitnika specijalnih nagrada na 44 Muzičkom festivalu mladih. Nastupili su učenici muzičkih škola iz Bijelog Polja, Tivta, Kotora i Podgorice. Na Cetinju održan 8 Likovni susret. Od 1957 pristiglih radova iz 79 škola, prikazano je 20 nagrađenih radova. Tokom 2018. godine na Cetinju održana su 4 koncerta nagrađenih učenika muzičkih škola, pobjednika takmičenja 45 Muzičkog festivala mladih. U 2019. godini podržan je koncert učenika muzičkih škola dobitnika specijalnih nagrada, kao i 10 Likovni susreti na Cetinju.

Unaprijediti metodologiju za eksternu evaluaciju vaspitno-obrazovnog rada i realizovati proces	Definisati indikatore kojima će se utvrditi kvalitet podrške koju škola pruža darovitim učenicima	ZZŠ i CSO	II kvartal 2017.	Realizovano. Od školske 2017/2018. godine definisani su indikatori kojima se utvrđuje kvalitet podrške koju škola pruža darovitim učenicima u svim segmentima.
	Vršiti evaluaciju kvaliteta podrške darovitim učenicima u školi tokom redovnog nadzora	ZZŠ i CSO	Kontinuirano	Realizovano. Evaluacija kvaliteta podrške darovitim učenicima kontinuirano se sprovodi po staroj metodologiji koja se odnosi na utvrđivanje kvaliteta realizacije dodatne nastave.

Specifični cilj 7

Unaprijediti pravno-normativni okvir

Zadaci	Aktivnosti	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Indikatori i izvor provjere
Unaprijediti zakone iz oblasti osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja	Usaglasiti, terminološki zakone iz oblasti obrazovanja (daroviti, nadareni, talentovani, obdareni)	MP	II kvartal 2017.	Realizovano. Izmijenjeni propisi.
	Analizirati i sagledati mogućnosti revidiranja postojeće zakonske regulative u dijelu koji se odnosi na podršku darovitim učenicima	MP	II kvartal 2017.	Realizovano. Izmijenjeni propisi. Izmjenama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju propisano je osnivanje Fonda za kvalitet i talente.
	Izraditi pravilnik o državnim takmičenjima	MP	II kvartal 2018.	Realizovano. Izrađen pravilnik.
Unaprijediti zakonske odredbe koje se odnose na osnovno umjetničko obrazovanje	Izmijeniti zakonske odredbe koje se odnose na osnovno umjetničko obrazovanje (ili izraditi novi zakon)	MP	II kvartal 2017.	Realizovano. Izmijenjene zakonske odredbe. Izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju unaprijeđen je dio koji se odnosi na umjetničke škole.

Preporuke za naredni period

Imajući u vidu napredak koji je napravljen u oblasti identifikacije i praćenja talentovanih učenika, a što je prikazano u poglavlju Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva i pratećih inidaktora učinka, kao i izazove koji su prepoznati u dosadašnjoj praksi u narednom periodu potrebno je uložiti dodatne napore u svim navedenim oblastima s posebnim fokusom na:

- unapređenje podrške i praćenje rada s talentovanim učenicima;
- unapređenje kompetencije nastavnika za rad sa talentovanim učenicima;
- obogaćivanje planova rada rednovne nastave i vannastavnih aktivnosti;
- unapređenje sistem takmičenja kroz veći broj takmičenja;
- unapređenje sistema pripreme učenika za međunarodna takmičenja;
- obogaćivanje školskih bibiloteka sa dodatnom liteteaturom za nastavnike i učenike sa fokusom na talentovane učenike;
- unapređenje mehanizama interne i eksterne evaluacije rada s talentovanim učenicima.

Stoga, neophodno je za naredni period pripremiti Program za razvoi i podršku talentovanim učenicima 2020–2022. godina koji će kroz definisane ciljeve, zadatke i aktivnosti, nadležnosti i rokove, kreatorima obrazovnih politika, školama, roditeljima i drugim subjektima činiti polaznu osnovu za savremeniji, sveobuhvatniji, odgovorniji, stručno i naučno zasnovaniji pristup talentovanim učenicima.